

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

Županijski sud u Zagrebu, u vijeću sastavljenom od sudaca Ivana Turudića, univ.spec.crim., kao predsjednika vijeća te Tanje Pavelin Borzić i Irene Kvaternik, kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice Ivane Bujas kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv osuđenika dr. Alojzija Stepinca, nadbiskupa zagrebačkog, zbog kaznenih djela iz članka 3. točke 3., 4., 6. i 7. Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države (Službeni list DFJ broj 66/45 i 59/46 dalje u tekstu: ZKDND) i dr., odlučujući povodom revizije Borisa Stepinca, na sjednici vijeća održanoj 22. srpnja 2016.

presudio je

Na temelju članka 570.d. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – odluka Ustavnog suda, 143/12, 56/13, 145/13 i 152/14 - dalje u tekstu: ZKP/08) u cijelosti se poništava u izreci o kaznenoj odgovornosti presuda Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu od 11. listopada 1946., broj Stup. 6/1946., kojom je „optuženi Stepinac Dr. Alojzije, rođen 8. svibnja 1898. u Krašiću, od oca pokojnog Josipa i majke Barbare rođene Penić, Hrvat, državljanin FNRJ, nadbiskup zagrebački i predsjednik biskupskih konferencija, tada u zatvoru“, proglašen krivim zbog počinjenja krivičnih djela pod točkama 1. i 4. izreke presude i to stupanjem u vrijeme rata i neprijateljske okupacije u političku suradnju s neprijateljem iz članka 3. točka 6. ZKDND, djelom pod točkom 2. izreke presude kao pomagač radio na prisilnom provođenju na drugu vjeru stanovništva Jugoslavije čime je počinio krivično djelo iz članka 3. točka 3. ZKDND, djelom pod točkom 3. izreke presude pomagao naoružane vojničke formacije sastavljene od jugoslavenskih državljana u cilju službe neprijatelju i zajedničke borbe s njime protiv svoje domovine i time počinio krivično djelo iz članka 3. točka 4. ZKDND i pod točkom 5. izreke presude pomaganjem na organizaciji oružanih banda i njihovog ubacivanja na teritoriji države, a u cilju da se ugrozi putem nasilja postojeće državno uređenje Federativne Narodne Republike Jugoslavije čime je počinio krivično djelo iz članka 3. točka 7. ZKDND kao i krivično djela klevete narodne vlasti, te je po članku 4. stavak 1. i 2. ZKDND osuđen na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju 16 (šesnaest) godina, gubitak političkih i građanskih prava u trajanju od 5 (pet) godina, a u kaznu mu je uračunato vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 18. rujna 1946. do 02. listopada 1946.

Obrazloženje

Presudom Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu od 11. listopada 1946., broj Stup. 6/1946., dr. Alojzije Stepinac, nadbiskup zagrebački, proglašen je krivim

zbog počinjenja krivičnih djela iz članka 3. točka 3., 4., 6. i 7. ZKDND i krivičnog djela klevete narodne vlasti te osuđen na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju 16 godina, uz gubitak političkih i građanskih prava u trajanju od 5 godina.

Protiv te presude podneskom od 15. srpnja 2016. reviziju je podnio Boris Stepinac, nećak i nasljednik po zakonskom redu, pokojnog osuđenika, dr. Alojzija Stepinca, nadbiskupa zagrebačkog i kardinala. U zahtjevu za reviziju, sastavljenom sukladno članku 570. a. stavak 1. ZKP/08, navodi se da je dr. Alojzije Stepinac, nadbiskup zagrebački i kardinal osuđen zlouporabom političke moći te je do osude došlo kršenjem međunarodnopravno priznatih načela pravne države i demokratskog društva te proturječi javnom poretku Republike Hrvatske u izreci kao i postupku koji joj je prethodio, a kojom je dr. Alojzije Stepinac osuđen za vrijeme komunističke vladavine za politička i politički motivirana kaznena djela, od strane suda bivše Federativne Narodne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: FNRJ). Navedeno je da dokaz da je presuda donesena zlouporabom političke moći proizlazi već iz same kronologije postupka.

Osuđeni Alojzije Stepinac uhićen je 18. rujna 1946., optužnica je podignuta 23. rujna 1946., branitelji su imenovani rješenjem od 25. rujna 1946., a dobili su dozvolu za jednokratni posjet 27. rujna 1946., glavna rasprava započela je 30. rujna 1946., presuda je donesena 11. listopada 1946., na presudu nije postojalo pravo žalbe, a što dokazuje presuda Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske br. Stup. 6/1946 od 11. listopada 1946. te priloženi članak „Arhivska građa o nadbiskupu Stepincu i sudskom procesu u fondovima Hrvatskog Državnog Arhiva“ autorice Marine Štambuk Škalić.

Navodi se da je do osude došlo kršenjem međunarodnopravno priznatih načela pravne države i demokratskog društva te da ista proturječi javnom poretku Republike Hrvatske u izreci kao i postupku koji joj je prethodio, a što proizlazi iz činjenice da se u kaznenom postupku nije poštovalo osnovno načelo kaznenog prava načelo zakonitosti.

Ispitani su svi svjedoci optužbe, dok je većina svjedoka obrane odbijena, a ispitano ih je samo sedam. Braniteljima je tijekom cijelog postupka bilo dozvoljeno susresti se s branjenikom samo jedan sat. Kazneni postupak je vođen protiv 13 osoba, pri čemu je svaka osoba imala više kaznenih djela, a koji je dovršen u roku 9 dana. Presuda uopće ne sadrži obrazloženje kazne te na presudu, iako je izrečena višegodišnja kazna lišenja slobode, nije omogućeno pravo žalbe, a čime su višestruko narušena osnovna prava zajamčena kako Ustavom Republike Hrvatske, tako i međunarodnopravno priznatih načela pravne države i demokratskog društva. Isto tako iz presude je vidljivo da sud u formi priče prepričava tvrdnje tužitelja bez navođenja bilo kojeg konkretnog dokaza kojim bi potkrijepio svoje navode, dakle zapravo cijeli postupak je dirigiran po javnom tužitelju kao produženoj ruci komunističke partije. Da se radi o političkim i politički motiviranim kaznenim djelima, vidljivo je iz samog teksta ZKDND koji u članku 3. sadrži općenite formulacije koje se temelje na komunističkoj ideologiji pa tako se kao radnja djela označava kao „svaka radnja“ kojom se nasilno obara ili ugrožava državno uređenje FNRJ. Iz samog opisa djela koja su navedena u presudi vidljivo je da se djela odnose na razdoblje prije donošenja predmetnog zakona 1946., a što je i pokojni nadbiskup Stepinac i rekao u svom obraćanju sudu: „Vi ste za mene vlast od 08. svibnja 1945., a prije toga nikakva vlast.“. Da je do osude došlo od strane suda bivše FNRJ te da je dr. Alojzije Stepinac osuđen za vrijeme komunističke vladavine notorna je činjenica, koja se utvrđuje i samim izričajem presude, a osobito pozdravom „Smrt fašizmu - sloboda narodu“ navedenom na kraju presude, a umjesto prava na žalbu. Predlaže se vijeću prihvatiti reviziju te temeljem članka 570. d. ZKP/08 presudom u cijelosti poništiti citiranu presudu Vrhovnog

suda Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu, broj Stup. 6/1946 od 11. listopada 1946. u cijelosti u izreci o kaznenoj odgovornosti.

Dana 22. srpnja 2016. održana je sjednica vijeća povodom revizije na koju su pristupili uredno pozvani županijska državna odvjetnica u Zagrebu, Sani Ljubičić, podnositelj zahtjeva Boris Stepinac i punomoćnica podnositelja zahtjeva Kristina Stepinac Terzić, odvjetnica u Velikoj Gorici.

Županijska državna odvjetnica u Zagrebu, Sani Ljubičić navela je da u cijelosti podržava izjavljenu reviziju, smatra da je ista osnovana te upire između ostalog na činjenicu da osuđeni dr. Alojzije Stepinac nije imao čak ni elementarno pravo podnošenja žalbe na presudu te da je Hrvatski sabor 14. veljače 1992. donio Deklaraciju o osudi procesa kardinalu Stepincu. Predložila je da sud u cijelosti podrži prijedlog podnositelja revizije.

Punomoćnica podnositelja zahtjeva Kristina Stepinac Terzić, odvjetnica iz Velike Gorice navela je da ostaje kod pisanih navoda revizije te da nema ništa drugo za dodati, kojim navodima se pridružio i podnositelj revizije Boris Stepinac.

Zahtjev podnositelja je osnovan.

Nakon izvršenog uvida u presudu Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu od 11. listopada 1946., broj Stup. 6/1946. te dokumentaciju koja prileži spisu, vijeće je utvrdilo da su ispunjene zakonske pretpostavke iz članka 570. stavak 3. i 570. a. stavak 1. i 2. ZKP/08.

Činjenica smrti osuđenog dr. Alojzija Stepinca, dana 10. veljače 1960., upisana je u Matičnu knjigu umrlih u Matičnom uredu Krašić, MP Krašić u god. 1960., str. 18. te kbr.4. Krašić, 11. veljače 1960., a što je utvrđeno uvidom u Rodni list Alojzija Viktora Stepinca na listu 77a spisa.

Nadalje je utvrđeno da postoji aktivna procesna legitimacija podnositelja revizije Borisa Stepinca, jer je on nasljednik po zakonskom redu osuđenika dr. Alojzija Stepinca, a što proizlazi iz činjenice da je Boris Stepinac, sin pokojnog Mije Stepinca, brata dr. Alojzija Stepinca, pa smrću svoga oca, kao nasljednika po zakonskom redu stupa na njegovo mjesto kao nećak dr. Alojzija Stepinca i time njegov nasljednik po zakonskom redu. Navedeno dokazuju Smrtni listovi za roditelje Mije i Alojzija Stepinca, Barbaru i Josipa Stepinca na listu 202 i 203 spisa, te Rodni listovi za osuđenog dr. Alojzija Stepinca, Miju Stepinca i Borisa Stepinca na listovima 76, 77 i 77a spisa.

Predmetna revizija podnesena je Županijskom sudu u Zagrebu, kao nadležnom sudu na čijem je području imao sjedište sud koji je donio prvostupanjsku odluku i to Vrhovni sud Narodne Republike Hrvatske koji je imao sjedište u Zagrebu, a što proizlazi iz presude Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske br. Stup. 6/1946 od 11. listopada 1946.

Člankom 570. stavkom 1. i 2. ZKP/08 propisano je da osobe koje su sudovi bivše Jugoslavije osudili za vrijeme komunističke vladavine za politička kaznena djela, politički motivirana kaznena djela ili druga kaznena djela ako je do osuđujuće odluke došlo zlouporabom političke moći mogu revizijom zatražiti poništenje osuđujuće odluke ili njoj drugoga odgovarajućega pravnog akta. Pod zlouporabom političke moći smatrat će se

slučajevi u kojima je došlo do osude koja u svojoj izreci ili u postupku koji joj je prethodio krši međunarodnopravno priznata načela pravne države i demokratskog društva ili proturječi javnom poretku Republike Hrvatske.

Dakle, pravne pretpostavke za reviziju su da je osoba osuđena od strane suda bivše Jugoslavije za vrijeme komunističke vladavine, da je osoba osuđena za politička kaznena djela, politički motivirana kaznena djela ili druga kaznena djela te da se radi o slučaju u kojima je došlo do osude koja u svojoj izreci ili u postupku koji joj je prethodio krši međunarodnopravno priznata načela pravne države i demokratskog društva ili proturječi javnom poretku Republike Hrvatske.

Da je do osude došlo od strane suda bivše Jugoslavije te da je osuđeni dr. Alojzije Stepinac osuđen za vrijeme komunističke vladavine utvrđeno je uvidom u presudu Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu od 11. listopada 1946., broj Stup. 6/1946., dakle, suda FNRJ proglašene deklaracijom na Ustavotvornoj skupštini 29. studenog 1945. i utemeljene na jednopartijskom sistemu na čelu s Komunističkom partijom Jugoslavije i ideologijom komunizma.

Da je osuđeni dr. Alojzije Stepinac osuđen zbog političkih kaznenih djela proizlazi iz samog duha Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države od 15. kolovoza 1945. odnosno Zakonom o potvrdi i izmjenama toga zakona od 23. srpnja 1946., na temelju kojeg je osuđen, a kojemu je glavni objekt zaštite postojeće državno uređenje FNRJ i komunistički poredak.

Citiranim propisima radnja izvršenja kaznenog djela definirana je tako ekstenzivno i uopćeno, a protivno načelima kaznenog materijalnog prava, da se svako ponašanje optuženika, pa i prešutno odobravanje ako bi to smatrao javni tužitelj, može supsumirati pod kazneno djelo. Tako u članku 2. stavak 1. ZKDND stoji: "kao krivično djelo protiv naroda i države smatra se svaka radnja kojom se ide za tim da se putem nasilja obori ili ugrozi postojeće državno uređenje FNRJ...".

Pri tome valja napomenuti da su u članku 3. ZKDND navedeni samo neki od modusa počinjenja kaznenog djela iz stavka 2. ZKDND, a ostavlja se na slobodnu volju komunističkim tužiteljima i sucima da kreiraju i sankcioniraju druge zakonom nepropisane modalitete, suprotno načelu zakonitosti kao temeljnom načelu vladavine prava. U odnosu na krivično djelo klevete narodne vlasti, za koje je dr. Alojzije Stepinac također osuđen, samim nazivom upućuje da se radi o verbalnom političkom deliktu jer štiti tadašnju komunističku ideologiju, a ističe se da u presudi Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske nije naveden zakon ili propis koji propisuje takvo djelo kao kazneno djelo, a niti je tom presudom utvrđena kazna za to djelo.

Činjenica da je presuda donesena zlouporabom političke moći odnosno da se radi o slučaju u kojem je došlo do osude koja u svojoj izreci i postupku koji joj je prethodio krši međunarodnopravno priznata načela pravne države i demokratskog društva i proturječi javnom poretku proizlazi već iz postupanja vlasti koja su prethodila pokretanju i vođenju kaznenog postupka. Pravila po kojima je vođen predmetni kazneni postupak donio je Odjel za pravosuđe Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (dalje: ZAVNOH) od 16. studenog 1944. pod nazivom "Uputstva o postupku sudova u kaznenim stvarima" (dalje: Uputstva) i Zakona o javnom tužioštvu donesenog 22. srpnja 1946. Uputstvima su osobama protiv kojih se vodi kazneni postupak dana određena prava i

garancije, međutim, ta su prava i garancije flagrantno kršena u kaznenom postupku protiv osuđenog dr. Alojzije Stepinca.

Prema tim Uputstvima izviđa je i istragu je vodio član suda ili tajnik suda naziva "sudac istražitelj" dok javni tužitelj, koji ima funkciju zastupnika javnih interesa, tijekom istrage ima isključivo tužiteljske odnosno stranačke ovlasti pa je tako mogao sudu predložiti stavljanje okrivljenika u preventivni zatvor dok u hitnim slučajevima ima pravo neposredno odrediti uhićenje osumnjičenika. Okrivljenik je imao pravo prigovora na optužnicu u roku od 3 dana, a sud je mogao i po službenoj dužnosti vratiti optužnicu tužitelju. Tijekom istrage, a poslije saslušanja okrivljenika, branitelj okrivljenika je imao pravo uvida i razgledavanja sudskih spisa i razgovora s okrivljenikom uz kontrolu određenih sudskih organa dok je poslije podizanja optužnice mogao razgovarati bez nadzora. U odnosu na glavnu raspravu je propisano da sud rukovodi suđenjem tako da ne smije biti ometano upadicama. Predsjednik vijeća je dužan upozoriti svjedoke da moraju pred sudom govoriti istinu i da će se po potrebi na svoj iskaz zakleti. Rasprava počinje, nakon uzimanja osobnih podataka okrivljenika, čitanjem optužnice od strane javnog tužitelja i uzimanjem obrane dok se, u slučaju da ima više optuženika, ostali optuženici osim prvog udaljuju is sudnice za to vrijeme. Niti jedna od navedenih garancija nije poštivana i sva su navedena prava osuđenog dr. Alojzija Stepinca bila prekršena.

Postupak protiv osuđenog dr. Alojzija Stepinca bio je brižljivo prethodno pripreman. Nije se radilo o tome da bi javni tužitelj tijekom glavne rasprave došao do saznanja na temelju kojeg bi optužio i osuđenog dr. Alojzija Stepinca, a kako je to neistinito tvrdio na glavnoj raspravi. Osim uvida u sudski spis ta činjenica jasno proizlazi i iz analize donošenja novih zakona kojima će se omogućiti procesuiranje osuđenog dr. Alojzija Stepinca.

Tako je neposredno prije pokretanja postupka protiv osuđenog dr. Alojzija Stepinca, 26. srpnja 1946. godine Narodna skupština FNRJ donijela Zakon o javnom tužioštvu koji dijametralno mijenja procesnu ulogu javnog tužitelja i od njega zapravo stvara gospodara postupka pozicioniranog iznad samog suda na način da sada javni tužitelj vodi izviđaje i istragu neposredno ili preko ovlaštenih organa. Zakonom o javnom tužioštvu od 26. srpnja 1946. mijenjaju se odredbe prema kojima je istragu provodio sudac istražitelj te se istraga stavlja u nadležnost javnog tužitelja. Nakon stupanja na snagu predmetne izmjene dana 23. srpnja 1946. i Zakona o javnom tužioštvu od 26. srpnja 1946., osuđeni dr. Alojzije Stepinac uhićen je u rujnu 1946.

ZKDND od 15. kolovoza 1945. izmijenjen je od strane Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ u srpnju 1946., na način da će u naročito važnim slučajevima suditi vrhovni sudovi narodnih republika na čije presude ne postoji pravo žalbe, iako se mogla izreći i smrtna kazna, a koji su to slučajevi odlučuje "javni tužioc republike", u konkretnom slučaju Jakov Blažević, čime je dr. Alojziju Stepincu povrijeđeno jedno od temeljnih načela pravne države, pravo na žalbu u kaznenim postupcima zajamčeno člankom 2. Protokola 7. Konvencije.

Dakle, u konkretnom slučaju istragu je vodio javni tužitelj te je smatrao da se radi o hitnom slučaju, što ničime nije bilo obrazloženo niti ima traga o razlozima takvog postupanja u spisu, i odredio neposredno uhićenje osuđenog dr. Alojzija Stepinca.

Istraga je pokrenuta na način da je 18. rujna 1946. tijekom rasprave koja se vodila protiv "Eriha Lisaka, Ivana Šalića i družine", javni tužitelj Jakov Blažević obavijestio sud da ima "jedan prijedlog".

Naveo je kako je dao nalog da se osuđeni dr. Alojzije Stepinac uhiti i stavi u pritvor, postupajući tako suprotno odredbi Uputstva ZAVHOH-a kao tada mjerodavnog prava, da javni tužitelj može samo predložiti sudu određivanje preventivnog pritvora ali ne i samostalno izdati nalog i pritvoriti okrivljenika.

Time je osuđenom dr. Alojziju Stepincu povrijeđeno načelo slobode i sigurnosti, sada propisano u članku 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda (MU broj: 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10; dalje: Konvencija) i to pred očima predsjednika sudskog vijeća dr. Žarka Vimpulšeka, a bez ikakve njegove reakcije.

Pored toga, javni tužitelj je predložio da se rasprava prekine na rok od 7 dana u kojem će provesti istragu protiv dr. Alojzija Stepinca, podignuti optužnicu, spojiti postupke i odrediti daljnje rasprave. Iako je javni tužitelj, sukladno prethodno citiranom Zakonu, bio dužan tijekom istrage istražiti kako činjenice koje idu na štetu okrivljenog tako i činjenice koje idu u njegovu korist i "izvesti načisto činjenično stanje", jasno je da presumpcija nevinosti nije vrijedila za osuđenog dr. Alojzija Stepinca u odnosu na koga je javni tužitelj i prije vođenja istrage znao da će podignuti optužnicu koja će biti i prihvaćena od strane suda. Dakle, prije pokretanja istrage donesena je politička odluka o krivnji dr. Alojzija Stepinca i suprotno njegovoj zakonskoj dužnosti, javni tužitelj nije odlučio sagledati činjenično stanje niti provoditi ikakve dokaze u njegovu korist nego podići optužnicu i spojiti postupke, a bit njegovog prijedloga je bila da se protekom roka od 7 dana nastavi rasprava na kojoj će osuđeni dr. Alojzije Stepinac biti jedan od optuženika u kaznenom postupku koji se vodio protiv „Eriha Lisaka i družine“ iako pravno nije bilo elemenata koji upućuju na hitnost u postupanju osim političke intencije da se dr. Alojzija Stepinca obuhvati kaznenim postupkom protiv Eriha Lisaka - visoko pozicioniranog dužnosnika Nezavisne Države Hrvatske (dalje u tekstu: NDH).

Nakon tako provedene istrage, nastavlja se s kršenjem načela presumpcije nevinosti i tijekom glavne rasprave. Postupak protiv osuđenog dr. Alojzija Stepinca spojen je na kazneni postupak protiv "Eriha Lisaka i družine" nakon čega mu javni tužitelj čita optužnicu i osuđeni dr. Alojzije Stepinac je ispitan, a iz sudnice, iako je to bilo propisano Uputstvima, nisu bili izvedeni ostali optuženici.

S obzirom da je optužnica podignuta 23. rujna 1946., a odluka o spajanju postupaka donesena je 24. rujna 1946., jasno je da optuženiku uskraćen zakonski rok od 3 dana za podnošenje prigovora protiv optužnice, a niti je sudsko vijeće razmatralo mogućnost da po službenoj dužnosti vrati optužnicu tužitelju iako je imala brojne nedostatke te je nakon spajanja postupka, glavna rasprava je nastavljena 30. rujna 1946.

Optužnicom se dr. Alojziju Stepincu, točkama 1.(a-e), 2., 3., 4.(a-e) i 5., stavlja na teret radnje u vremenskom periodu od 12. travnja 1941. do 8. studenog 1945. zbog kaznenih djela iz članka 2. u vezi članka 3. ZKDND te 3 djela pod nazivom – krivično djelo protiv pravosuđa, krivično djelo klevete narodne vlasti i krivično djelo protiv narodne vlasti.

Iako je Uputstvima propisana forma optužnice na način da treba sadržavati vrijeme i mjesto počinjenja, zakonski i pravni opis djela, kratak činjenični opis i kratko obrazloženje,

predmetna optužnica ne sadrži zakonski opis niti jednog krivičnog djela, a posljednja tri krivična djela navedena su bez pravne kvalifikacije odnosno pravnog propisa kojim su regulirana. Sve navedeno ukazuje da je optužnica imala nedostataka te da je istu bilo potrebno vratiti na ispravak, što nije učinjeno, već je na temelju nepotpune optužnice pokrenut kazneni postupak i donesena presuda.

Postupak se vodio na način iz kojeg je bilo posve razvidno, a bez poštivanja presumpcije nevinosti, da će dr. Alojzije Stepinac biti proglašen krivim i osuđen po politički pristranom i ovisnom sudu čime je prekršeno pravo na pošteno suđenje sada navedeno u članku 6. Konvencije.

Da je tome tako ukazuje i dio teksta raspravnog zapisnika (list 1220): "...publika pljeskom i odobravanjem nagrađuje do u detalja izrađenu optužnicu..." nakon čega viče: Smrt bandi! Svi na vješala! Dolje s njima! Grobari!. Iako su Uputstva sadržavala jasne odredbe o održavanju reda u sudnici i zabrani upadica od strane publike, predsjednik vijeća je smijeh publike optuženicima komentirao: "Kad se jednom glumcu u tragičnoj ulozi smije publika, nije kriva publika nego glumac".

Prema prethodno citiranim Uputstvima ZAVHOH-a optuženik prvo iznosi svoju obranu nakon čega mu pitanja postavljaju predsjednik i članovi vijeća, javni tužitelj i branitelj dok se ostali optuženici udaljuju iz sudnice te se nakon ispitivanja optuženika prelazi na dokazni postupak.

Navedene odredbe su prekršene jer je dr. Alojzije Stepinac iznosio obranu pred svim optuženicima, a tijekom postavljanja pitanja od strane javnog tužitelja na raspravi održanoj 3. listopada 1946., nezadovoljan odgovorom dr. Alojzija Stepinca, javni tužitelj, uz dopuštenje suda, proziva optuženog Gulina riječima: " Optuženi Gulin, molim vas da sada optuženom Stepincu kažete kako se izvrće istina, tko je izvrće i da je izvrće sam Stepinac".

Glavna rasprava protiv dr. Alojzija Stepinca započela je 30. rujna 1946. (protiv ostalih optuženika 09. rujna 1946.), a završila 8. listopada 1946. Presuđeno je 13 optuženika za više od 40 djela. Tijekom dokaznog postupka niti jedan od ispitanih svjedoka optužbe nije upozoren da je dužan govoriti istinu iako je morao biti.

Sudsko vijeće je u jednom danu donijelo odluku o ispitivanju 22 svjedoka obrane dr. Alojzija Stepinca, bez da je vidljivo tko ih je i kako pozvao. Pristupilo je 8 svjedoka koji su ispitani nakon čega je započeto iznošenje završnih govora stranaka čime je povrijeđeno pravo na jednakost oružja, a što proizlazi i iz činjenice da je ispitan 61 svjedok optužbe. Od ispitanih 8 svjedoka obrane, iskaz jednog od svjedoka u tijeku iskazivanja prekinut s obrazloženjem "Pošto je javni tužilac dokazao, a svjedok priznao da je potpuno ustaški pisao kao urednik „Katoličkog lista“ to sud odustaje od daljnjeg preslušavanja ovog svjedoka kao nepodesnog", a iz stenografske prepiske iskaza tog svjedoka proizlazi da je iskazivao da je „Katolički list“ bio cenzuriran i plijenjen, obustavljan ukoliko bi se pisalo protivno vlasti NDH te da je pisao u tom listu.

Dakle, iz opisanog tijeka kaznenog postupka u odnosu na okolnost da su prekršeni i tadašnji propisi i cjelokupno stvorene atmosfere u sudnici "poziva na linč" uz odobravanje predsjednika vijeća, vidljiva je činjenica da se radi o montiranom političkom procesu, u kojem je dr. Alojziju Stepincu omogućeno konzultiranje sa braniteljem samo u jednom navratu u

vremenu od sat vremena. Na opisani način vođenja postupka nije se moglo pravilno utvrditi činjenično stanje čime je također povrijeđeno pravo na pošteno suđenje.

Osim navedenih povreda tadašnjih procesnih pravila, presuda Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu grubo krši i temeljno načelo materijalnog kaznenog prava civiliziranog dijela čovječanstva: načelo zakonitosti kao suštinsko načelo vladavine prava i pravne države.

U odnosu na činjenični opis djela za koja je dr. Alojzije Stepinac optužen i osuđen ističe se da se radi o kaznenim djelima propisanim ZKDND, odnosno Zakonom o potvrdi i izmjenama toga zakona od 09. srpnja 1946. Uz predmetni zakon doneseni su Zakon o zaštiti narodne imovine, Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i Zakon o suzbijanju nedozvoljene špekulacije i privredne sabotaze, a bila im je svrha zaštita novog državnog uređenja. Osuđen je zbog počinjenja krivičnih djela iz članka 3. točka 3., 4., 6. i 7. ZKDND i krivičnog djela klevete narodne vlasti kojim se štiti "postojeće državno uređenje FNRJ". Međutim, inkriminacije koje se dr. Alojziju Stepincu stavljaju na teret odnose se na razdoblje NDH (osim točke 5. izreke i točke 2. izreke koja nema niti vrijeme niti mjesto počinjenja). Nakon osnivanja NDH u travnju 1941., Kraljevina Jugoslavija više nije postojala, pa je stoga postojeća NDH predstavljala državnu vlast na području Republike Hrvatske u tadašnjim granicama. Od travnja 1941. pa do 29. studenog 1945., kada je uspostavljena FNRJ, poštujući načelo zakonitosti, nitko nije mogao niti počinuti radnju kojom se ugrožava državno uređenje FNRJ. Takvim postupanjem je povrijeđeno načelo zabrane retroaktivne primjene zakona (*nullum crimen sine lege praevia*).

Pod točkom 1. izreke presude dr. Alojzije Stepinac osuđen je što je stupanjem u vrijeme rata i neprijateljske okupacije u političku suradnju s neprijateljem počinio kazneno djelo iz članka 3. točka 6. ZKDND. Vrijeme počinjenja djela navedeno je 12. travnja 1941., 16. travnja 1941., 28. travnja 1941., 26. lipnja 1941., 1942., veljača 1942., 1944., od 1941. do oslobođenja, u tijeku rata i neprijateljske okupacije, dok za dijelove činjeničnog opisa predmetne točke presude nije uopće navedeno vrijeme počinjenja djela. Kao radnje počinjenja djela navedene su: protokolarne obveze, Okružnica od 28. travnja 1941., nadzor nad katoličkom štampom, sadržaj propovijedi, vrijeme služenja mise.

Pod točkom 2. izreke presude dr. Alojzije Stepinac osuđen je da je kao pomagač radio na prisilnom prevođenju na drugu vjeru stanovništva Jugoslavije čime je počinio krivično djelo iz članka 3. točka 3. ZKDND, time da činjenični opis djela ne sadrži ni vrijeme ni mjesto počinjenja kaznenog djela već samo: "što su pod rukovodstvom odbora trojice kojim je on bio na čelu vršena prisilna prevođenja Srba na katoličku vjeru, koja prevođenja je on sankcionirao".

Pod točkom 3. izreke presude osuđen je da je pomagao naoružane vojničke formacije sastavljene od jugoslavenskih državljana u cilju službe neprijatelju i zajedničke borbe s njime protiv svoje domovine čime je počinio krivično djelo iz članka 3. točka 4. ZKDND, s vremenom počinjenja djela početkom 1942., 10. veljače 1944. Kao radnje počinjenja djela navedene su: primanje službe vojnog vikara i odobravanje molitvenika.

Pod točkom 4. izreke presude osuđen je što je stupanjem u vrijeme rata i neprijateljske okupacije u političku suradnju s neprijateljem počinio kazneno djelo iz članka 3. točka 6. ZKDND. Vrijeme počinjenja djela je 18. prosinac 1941., za vrijeme akcije sakupljanja pomoći ustaškim legionarima, tokom 1944. i 1945., pred slom Njemačke, 07. srpnja 1944. i

18. ožujka 1945., druga polovica ožujka 1945. Kao radnje počinjenja navedene su: izdavanje Božićne poruke, dijeljenje cigareta, krunica i časopisa legionarima, posjet Mačeku, održani razni govori, organiziranje Biskupske konferencije 1945., sačinjavanje poslanice, pohranjivanje gramofonskih ploča i arhive Ministarstva vanjskih poslova sa namjerom skrivanja.

Pod točkom 5. izreke presude osuđen je što je pomaganjem na organizaciji oružanih banda i njihovog ubacivanja na teritorij države, a u cilju da se ugrozi putem nasilja postojeće državno uređenje FNRJ, počinio kazneno djelo iz članka 3. točka 7. ZKDND i kazneno djelo klevete narodne vlasti. Kao vrijeme počinjenja djela navedeno je rujana 1945., 08. studeni 1945. i 20. rujana 1945., a radnje počinjenja: "držanje, rad i izjave" nakon oslobođenja, Pastirsko pismo, primanje Lisaka, emigranta studenta i Lele Sopijanec.

Dakle, u navedenom su zakonu trebala biti opisana kaznena djela za koja je dr. Alojzije Stepinac optužen, a koja su trebala biti propisana prije počinjenja istih, u skladu sa načelom *nullum crimen sine lege praevia*. Međutim, većina inkriminacija odnosi se na razdoblje do 1945. čime je povrijeđen daljnji sastojak načela zakonitosti.

ZKDND u članku 2. propisuje da se kao krivično djelo protiv naroda i države smatra svaka radnja kojom se ide za tim da se putem nasilja obori ili ugrozi postojeće državno uređenje FNRJ, ili da se ugrozi njena vanjska sigurnost ili osnovne demokratske, političke, nacionalne i ekonomske tekovine oslobodilačkog rata: federativno uređenje države, ravnopravnost i bratstvo jugoslavenskih naroda i narodna vlast. Nadalje, kao krivično djelo po ovom zakonu smatra se, pod uvjetom uzajamnosti, i svaka radnja iz prethodnog stava koja je uperena protiv sigurnosti drugih država sa kojima FNRJ ima ugovor o savezu, prijateljstvu i suradnji. Dakle, jedini objekt zaštite citiranog zakona je država FNRJ, a kako se dr. Alojziju Stepincu stavlja na teret njegovo djelovanje u razdoblju koje prethodi proglašenju FNRJ deklaracijom na Ustavotvornoj skupštini 29. studenog 1945., a sam zakon je donesen u kolovozu 1945. sa izmjenom iz 1946., to on nije mogao prije navedenog datuma niti počinuti kaznena djela koja kao takva nisu postojala u inkriminirano vrijeme odnosno nije postojao glavni zaštitni objekt-FNRJ. Radnje za koje je osuđen dr. Alojzije Stepinac, presudom se obrazlažu falsificiranjem rezultata dokaznog postupka ili se radnje jednostavno u obrazloženju ispuštaju iako je za iste dr. Alojzije Stepinac osuđen ili se obrazlažu uopćenim tvrdnjama kao što je "držanje dr. Alojzija Stepinca".

Pa tako radnje postupanja dr. Alojzija Stepinca, za koje je osuđen da je stupio u vrijeme rata i neprijateljske okupacije u političku suradnju s neprijateljem, pod točkama 1. i 4. izreke presude time što je vršio nadzor nad katoličkom štampom, sadržaj njegovih propovijedi, vrijeme služenja mise, Okružnica od 28. travnja 1941., audijencije, izdavanje Božićne poruke, dijeljenje cigareta, krunica i časopisa legionarima, održani razni govori, organiziranje Biskupske konferencije 1945., sačinjavanje poslanice, kao takve ne ostvaruju biće navedenog kaznenog djela, a to stoga što je sve navedeno spadalo u okvir dužnosti postupanja dr. Alojzija Stepinca kao nadbiskupa zagrebačkog, koji je po svom položaju i pastirskom poslanju dužan prihvatiti i surađivati sa aktualnom državnom vlasti.

Pa tako primjerice, iako osuđeni dr. Alojzije Stepinac u svojem iskazu ne poriče da je vršio protokolarne obveze kao što ih je vršio i u vrijeme od uspostave FNRJ pa do uhićenja i osude, a i za vrijeme Kraljevine Jugoslavije što proizlazi iz činjenice da je bio vikar i u toj državi, u obrazloženju presude predsjednik vijeća bez ijednog utvrđenja u dokaznom

postupku goloj činjenici vršenja protokolarnih obveza daje karakter "političke suradnje s neprijateljem", potkrepljujući svoje navode slikama iz dnevnih novina toga doba.

U odnosu na Okružnicu za koju se u presudi potpuno neutemeljeno tvrdi da predstavlja poziv svećenicima na suradnju sa novom vlašću, suprotno proizlazi iz sadržaja Okružnice u kojoj upozorava i poziva na oprez i postupanje u skladu sa Božjom zakonima: "moramo svuda upozoravati i učiti, da sveti zanos i plemenito oduševljenje u izgrađivanju temelja mlade Države Hrvatske bude nadahnut strahom Božjim i ljubavlju za Božji zakon i njegove zapovijedi, jer će samo na Božjem zakonu, a ne na lažnim načelima ovoga svijeta Država Hrvatska moći biti izgrađena na čvrstom temelju".

Nadzor na katoličkom štamptom presuda temelji isključivo na činjenici da je dr. Alojzije Stepinac bio nadbiskup i time "rukovoditelj" cjelokupne štampe, dokazujući navod iskazom dr. Alojzija Stepinca da nije porekao da je na katoličku štampu mogao vršiti utjecaja, iako u svom iskazu dr. Stepinac govori upravo suprotno.

U odnosu na radnju pohranjivanja gramofonskih ploča i arhive Ministarstva vanjskih poslova, kao oblik suradnje sa neprijateljem, također ne predstavlja ostvarenje biće toga djela, obzirom nije jasno na koji način se tom radnjom ugrožava državno uređenje ili vanjska sigurnost ili tekovine Narodnooslobodilačke borbe. Međutim, presuda daje poseban značaj, od svega navedenog, pohranjivanju arhive Ministarstva vanjskih poslova, a u potpunosti se zanemaruje činjenica da je sam osuđeni dr. Alojzije Stepinac dana 6. lipnja 1945. Vladimiru Bakariću, visokom dužnosniku države i KPJ, prijavio držanje navedene arhive o čemu je njegov branitelj sudu pridonio dokaz – Promemoriju nadbiskupskog tajništva od 6. lipnja 1945. i potvrdu Vjerske komisije od 13. lipnja 1945.

Nadalje, primanje službe vojnog vikara i odobravanje molitvenika ne predstavlja radnje koje ostvaruju biće kaznenog djela pomaganja naoružane vojničke formacije sastavljene od jugoslavenskih državljana u cilju službe neprijatelju i zajedničke borbe s njime protiv svoje domovine iz točke 3. izreke, a to stoga što izdavanje molitvenika spada u pastoral Katoličke crkve s ciljem prakticiranja vjere, dok činjenica primanja položaja vojnog vikara uz činjenicu da je dr. Alojzije Stepinac bio vojni vikar i za vrijeme Kraljevine Jugoslavije, ni na koji način nije moglo predstavljati okolnost da bi radi primanja tog položaja nasiljem oborio ili ugrozio državno uređenje, obzirom se radi o poziciji dušobrižnika vjernika katolika pripadnika oružanih snaga te se u samoj presudi navodi sadržaj dušobrižništva - ulijevanja morala, poštovanja i bogobožnosti pred Svevišnjim, a koju je obnašao u različitim državnim uređenjima upravo zbog povezanosti te službe sa pozicijom biskupa. Navedene tvrdnje se u presudi samo uopćeno obrazlažu riječima: "cijelo Stepinčevo djelovanje za vrijeme okupacije". U odnosu na molitvenik "Hrvatski vojnik" iz zapisnika o glavnoj raspravi proizlazi da predsjednik vijeća utvrđuje pregledom dokumenta da nema potpisanog cenzora, a osuđeni dr. Alojzije Stepinac je izjavio da nije dao odobrenje i da ne zna tko je isto dao. Međutim, ovaj dio činjeničnog opisa se uopće ne obrazlaže u presudi, iako je za navedenu radnju osuđen.

Radnje počinjenja djela za koje je dr. Alojzije Stepinac osuđen da bi pomagao na organizaciji oružanih banda i njihovog ubacivanja na teritorij države, a u cilju da se ugrozi putem nasilja postojeće državno uređenja FNRJ iz točke 5. izreke, su opisane kao njegovo "držanje, rad i izjave" nakon oslobođenja, Pastirsko pismo te primanje Lisaka, emigranta studenta i Lele Sopijanec, pa navedene radnje osim što predstavljaju dio pastoralne crkve niti na koji način ne predstavljaju nasilje, kao bitan element ovog kaznenog djela. U ovoj točki

izreke poseban naglasak se stavlja na primanje Eriha Lisaka o čemu ne postoji nikakav trag u spisu što je bila tema razgovora, a nema se razloga ne povjerovati navodu obrane dr. Alojzija Stepinca da se nije radilo niti o kakvom prethodno dogovorenom susretu, štoviše, nije niti znao da će ga Lisak posjetiti i da se radi upravo o Erihu Lisaku dok ga nije ugledao. Sam Lisak je u svojem iskazu rekao da je u nadbiskupski dvor došao bez znanja Alojzija Stepinca i najavljen mu je kao Petrović, čime je optuženi Stepinac je bio doveden pred gotov čin. Ivan Šalić je izjavio da mu je biskup Lach rekao kako će doći gospodin Petrović i da onda o tome obavijesti nadbiskupa. Nakon odlaska Lisaka, osuđeni dr. Alojzije Stepinac je rekao tajniku Šalić, o čemu je optuženik Šalić i govorio u svojem iskazu, od kuda Erihu Lisaku pomisao da uopće dolazi i da mu to i poruči i da mu ništa drugo nema za reći. Iako su to činjenice iznesene tijekom dokaznog postupka, u obrazloženju presude su potpuno izokrenute pa se osuđenom dr. Alojziju Stepincu stavlja na teret neistina da je zapravo blisko surađivao sa Erihom Lisakom na rušenju FNRJ.

U odnosu na radnje krivičnog djela ratnog zločina iz točke 2. izreke presude za koje je dr. Alojzije Stepinac proglašen krivim, kako je prethodno navedeno nisu vremenski ni mjesno određene, osuđen je da je kao pomagač radio na prisilnom provođenju na drugu vjeru stanovništva Jugoslavije. S obzirom da u optužnici, a zatim niti u presudi nije naznačeno niti vrijeme niti mjesto tzv. „prekrštavanja“ za pretpostaviti je da se inkriminira da je isto rađeno na teritoriju čitave NDH. Osuđeni dr. Alojzije Stepinac bio je nadbiskup zagrebački, a što po ustroju Katoličke crkve znači da biskupi nisu bili subordinirani dr. Alojziju Stepincu. Sam piše svom branitelju da je tome tako, pa stoga i nije mogao počinuti inkriminirano djelo čak niti po "zapovjednoj odgovornost", iako nije porekao da su „prekrštavanja“ vršena.

Detaljnije, pod točkom 2. izreke presude dr. Alojzije Stepinac je osuđen za ratni zločin prisilnog prevođenja na drugu vjeru iz članka 3. točka 3. ZKDND, „što su pod rukovodstvom odbora trojice kojem je on bio na čelu vršena prisilna prevođenja Srba na katoličku vjeru, koja prevođenja je on sankcionirao“, iako mu se optužnicom stavljalno na teret da je prihvatio i „prekrstio“ desetke hiljada Srba, kojima je stavljen nož pod grlo te time odobrio i podstrekavao ustaše na daljnje vršenje tih djela, kao i da je izdao Okružnicu od 26. rujna 1941. kojom je požurivao prekrštavanje tražeći od podređenog svećenstva da se vjerski prelazi što hitnije i bez zapreka obave, a koji činjenični opis je obuhvaćao dvije strane optužnice.

Međutim, ove činjenične tvrdnje se dokazuju dijelom iskaza suoptuženog Djure Marića "koji je sam na sudu opisao žalosne i tragične scene plača i jadikovki srpskih žena koje su se sa najvećom bolju rastajale sa svojom vjerom" i iskazima "nebrojenih svjedoka prekrštavanja" iako niti jedan svjedok nije teretio dr. Alojzija Stepinca u "željenom svijetlu", dok se za predmetnu Okružnicu u obrazloženju optužnice navodi da se zapravo radi o Okružnici Ministarstva unutarnjih poslova NDH od 16. rujna 1941, a koju je biskup Lach specijalnim naređenjem od 26. rujna 1941. poslao svećenicima, svi navodi činjeničnog opisa optužnice se u izreci presude ispuštaju i čak komunističko sudsko vijeće nije imalo snagu prihvatiti citirano optuženje bez ikakvog činjeničnog i pravnog utemeljenja pa oglašava krivim dr. Alojzija Stepinca da je djelo izvršio u svojstvu pomagača "odbora trojice" bez navođenja o kojem odboru se radi i bez navođenja mjesta i vremena počinjenja kao i konkretnih pomagačkih radnji pri čemu je nejasno kako je istovremeno oglašen krivim za počinjenje djela za koja se istovremeno tvrdi da je on te radnje "sankcionirao". Važno je navesti da iz podataka u spisu proizlazi da na tu vrlo važnu okolnosti biskup Lach nije ispitan u svojstvu svjedoka na glavnoj raspravi, a njegova radnja je stavljena na teret osuđenom dr. Alojziju Stepincu.

Članak 570.d stavak 3. ZKP/08 propisuje da će vijeće odbiti reviziju kao neosnovanu ako utvrdi da je podnesena protiv odluke kojom je podnositelj osuđen za ratni zločin ili drugo djelo koje je Republika Hrvatska dužna progoniti po pravilima međunarodnog prava. Međutim, prinudno prevođenje na drugu vjeru nije taksativno propisano kao modalitet počinjenja ratnog zločina u važećem Kaznenom zakonu Republike Hrvatske ili drugog djela koje je Republika Hrvatska dužna progoniti po pravilima međunarodnog prava koja reguliraju ratne zločine. Ovo sudsko vijeće nije gramatički tumačilo citiranu zakonsku odredbu iz kojeg razloga je i činjenično i procesno razmatralo djelo prinudnom prevođenja na drugu vjeru za koje je dr. Alojzije Stepinac osuđen u svojstvu pomagača, a kako je to prethodno analizirano.

Zakonski opis i pravna kvalifikacija kaznenog djela koje se svakom okrivljeniku stavljaju na teret, a konkretno dr. Alojziju Stepincu, mora proizlaziti iz činjeničnog opisa inkriminiranog djela. Nije dovoljno određeno ponašanje pravno kvalificirati kao ratni zločin ili drugo djelo koje je protivno javnom poretku Republike Hrvatske, a da to ne proizlazi iz činjeničnog opisa što je bilo u konkretnom slučaju. Kad bi se prihvatila takva logika javnog tužitelja koji je sastavljao optužnicu onda bi se svako činjenje ili nečinjenje po artibrarnoj volji tužitelja i sudskog vijeća moglo okvalificirati kao ratni zločin ili suradnja s neprijateljem što je posve neprihvatljivo gledajući ne samo iz svijetla današnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske nego i iz važećih propisa primjenjivanih u vrijeme suđenja. Upravo to proizlazi iz presude koja je predmet ove revizije. Štoviše, javni tužitelj i nakon njega sudsko vijeće, u obrazloženju presude, odlaze korak dalje u kršenju zakona na način da grubo falsificira utvrđenja u dokaznom postupku stavljajući osuđenom dr. Alojziju Stepincu na teret da je počinio radnje koje nije počinio, a što je prethodno primjerice obrazloženo uz svaku od 5 točaka izreke presude.

I način počinjenja ostalih kaznenih djela odnosno konkretno opisane radnje dr. Alojzija Stepinca (osobito izdavanje Pastirskog pisma u rujnu 1945.) ne predstavljaju radnje počinjenja djela propisane sadašnjim kaznenim zakonodavstvom Republike Hrvatske, već one u suštini predstavljaju verbalni politički delikt (čime je osuđenom dr. Alojziju Stepincu povrijeđeno i pravo na slobodu mišljenja i pravo izražavanja iz članka 9. i 10. Konvencije), odnosno politički progon dr. Alojzija Stepinca zbog, kako se u pobijanoj presudi navodi, njegovog "držanja, rada i izjava" na poziciji nadbiskupa zagrebačkog kako u inkriminiranom vremenu tako i tijekom kaznenog postupka, a što mu je zaprijetio i predsjednik sudskog vijeća na glavnoj raspravi 30. rujna 1946., kada mu je rekao: "...da će sud ocijeniti njegovo uskraćivanje odgovora ...", čime je prekršeno jedno od temeljnih prava okrivljenika i to pravo na obranu, a osobito time što se šutnja osuđenog dr. Alojzija Stepinca u presudi cijnila na način da on ne poriče navode optužnice odnosno kao priznanje.

Osuda i kažnjavanje dr. Alojzija Stepinca 1946. godine posljedica je očigledne zlouporabe političke moći tadašnje vlasti na način da je komunistički represivni aparat smatrao potrebnim progoniti i kažnjavati sva djelovanja koja su imala bilo kakvog doticaja s ranijom vlašću, i upravo samo zato ih je i procesuirao, određujući pritom političke delikte nedopustivo ekstenzivno čime se krši načelo *nullum crimen sine lege certa* i otvara prostor za primjenu analogije, zanemarujući konkretne okolnosti svakog pojedinog slučaja, a nalazeći takvom stavu utemeljenje u ZKDND koji je obuhvatio gotovo sva djelovanja za koje je tadašnja komunistička vlast smatrala da ih treba "progoniti" i u sebi sadržavao odredbe kojima se krše međunarodnopravno priznata načela pravne države i demokratski standardi.

Osim toga, pod točkama 2., 3. i 5. izreke presude, dr. Alojzije Stepinac je osuđen zbog počinjenja djela u svojstvu pomagača i to na način da ZKDND/45 nije propisivao pomaganje kao svojstvo počinitelja tih djela ali izmjenom u srpnju 1946. vrši se izmjena na način da ZKDND propisuje pomaganje kao modalitet počinjenja djela. Kako su sve prethodno već istaknute izmjene vršene neposredno pred uhićenje i pokretanje kaznenog postupka protiv dr. Alojzija Stepinca, to i ova izmjena ukazuje da usprkos naredbi komunističke vlasti da dr. Alojzije Stepinac ima biti osuđen i usprkos vođenju postupka na način da su prekršena brojna pravna načela, nisu pronađeni niti personalni niti materijalni dokazi koji bi omogućili progon i osudu njega kao neposrednog izvršitelja neodređeno opisanih kaznenih djela.

I iz navedenog je vidljivo da usprkos ogromnom trudu tadašnjeg političkog vrha na čelu s Komunističkom partijom Jugoslavije i Josipom Brozom Titom koji je neposredno pred suđenje dr. Alojziju Stepincu vršio i brojne izmjene zakona od čega su procesno najvažnije – stavljanje istrage u ruke javnog tužitelja, omogućavanje javnom tužitelju da određuje nadležnost suda, a time i oduzme pravo žalbe dr. Alojziju Stepincu, da nisu postojali dokazi kako personalni tako niti materijalni koji bi dali temelja tužitelju i sudu da proglase krivim dr. Alojzija Stepinca za ionako općenito navedene radnje protiv državnog uređenja FNRJ u svojstvu neposrednog izvršitelja te dolazi do njegove osude po tri točke optužnice u svojstvu pomagača u skladu sa izmjenama ZKDND neposredno pred suđenje, a predmetna optužnica ne sadrži zakonski opis djela.

Iz svih gore navedenih okolnosti utvrđeno je da presuda Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske krši sve sastojke načela zakonitosti kao središnjeg načela vladavine prava. U svom punom značenju ovo načelo se ostvaruje kroz ostvarenje sljedećih zahtjeva: u zahtjevu da je samo zakon izvor kaznenog prava (*nullum crimen sine lege scripta*), u zahtjevu za zabranom analogije (*nullumcrimen sine lege stricta*), u zahtjevu za zabranom retroaktivnosti (*nullumcrimen sine lege praevia*), u zahtjevu određenosti koje nalaže da kaznenim zakonom što je više moguće bude određeno ponašanje koje predstavlja krivično djelo (*nullum crimen sine lege certa*) i u zahtjevu za zakonitosti u kažnjavanju (*nulla poena sine lege*). Navedeni zahtjevi u svojoj ukupnosti osiguravaju legalitet kaznenog prava, a povredom jednog od sastojaka nastupa kršenje tog načela. U odnosu na konkretnu presudu utvrđeno je da su njome prekršeni svi sastojci načela zakonitosti, a kako je to prethodno obrazloženo. Presuda protiv dr. Alojzija Stepinca ne samo da predstavlja presudu koja je donesena zlouporabom od strane autoritarne vlasti već i presudu koja se temelji na arbitarnosti suda u kaznenom postupku što predstavlja apsolutno kršenje načela vladavine prava i pravne države. Osim kršenja ovog načela, povrijeđena su i brojna druga načela, prethodno detaljno analizirana i to pravo na pošteno suđenje koje uključuje pravo na neovisan i nepristrani sud i odgovarajuće vrijeme za pripremu obrane, pravo na žalbu u kaznenim postupcima, pravo na slobodu i sigurnost, pravo na slobodu mišljenja i pravo izražavanja.

Zbog svih utvrđenih povreda priznatih načela pravne države i demokratskog društva, prihvaćena je revizija i poništena je presuda Vrhovnog suda Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu od 11. listopada 1946., broj Stup. 6/1946., a posljedica takve odluke je da se dr. Alojzije Stepinac ima smatrati neosuđivanom i nevinom osobom.

Slijedom iznijetog, vijeće ocjenjuje da je revizija podnositelja Borisa Stepinca osnovana pa je valjalo odlučiti kao u izreci presude.

U Zagrebu, 22. srpnja 2016.

Zapisničarka

Predsjednik vijeća

Ivana Bujas, v.r.

Ivan Turudić, univ.spec.crim.,v.r.

UPUTA O PRAVU NA ŽALBU:

Protiv ove presude stranka ima pravo žalbe u roku od 15 (petnaest) dana, računajući od pisanog primitka iste. Žalba se podnosi u pisanom obliku u dovoljnom broju primjerka za sud i stranke, a o žalbi odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske.

DNA:

1. Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu
2. Podnositelj revizije Boris Stepinac, Zagreb, Braće Domany 4
3. Punomoćnica podnositelja revizije, odvjetnica Kristina Stepinac Terzić, Velika Gorica, Trg kralja Petra Krešimira IV br. 2
4. U spis

Za točnost otpavka – ovlaštenu službenik

Milica Zebec